

ВІДОМИЙ ВЧЕНИЙ І ОРГАНІЗАТОР МЕДИЧНОЇ НАУКИ УКРАЇНИ

До 80-річчя від дня народження
доктора медичних наук, професора
Олега Гнатовича ВОЛОЩЕНКА

10 травня 2014 року виповнилося 80 років з дня народження та 48 років практичної, наукової та громадської діяльності доктора медичних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України, одного з когорти представників класичної школи гігієнічної науки — Волощенко Олега Гнатовича.

Волощенко О.Г. — відомий український вчений-гігієніст у галузі профілактичної медицини, автор понад 400 наукових робіт, декількох монографій та довідників. Ним вихована високопрофесійна школа кандидатів та докторів наук, які нині працюють на благо процвітання України.

Становлення та формування Волощенко О.Г. як вченого-гігієніста розпочиналось у 1960-ті роки, коли у СРСР набирала темпи інтенсивний розвиток хімічної промисловості, який призвів до глобальної хімізації усіх галузей народного господарства. Тоді широке впровадження хімічних засобів захисту рослин випереджало створення у країні системи хімічної безпеки і на часі виникла проблема обґрунтування принципів попередження шкідливої дії хімікатів на людину і природу. Саме тоді аспірант Волощенко О.Г. вивчає токсиколого-гігієнічні властивості альдрину, обґрунтовує його гігієнічний норматив у воді водоймищ та захищає у 1966 році кандидатську дисертацію.

На початку 1970-х років, керуючись потребами часу, Волощенко О.Г. поступово, крок за кроком розпочав вивчати вплив різних синтетичних мийних композицій на різні ланки обмінних процесів в організмі. Експериментальним шляхом виявлялися препарати, здатні викликати алергію чи змінювати функціональний стан шкіри та підвищувати ризик виникнення онкологічних захворювань. Вивчалася їхня ембріотоксична та тератогенна дія, обґрунтовувалося дозове навантаження цих препаратів на організм за епікутанного шляху надходження.

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Важливим етапом у наукових дослідженнях О.Г. Волощенко було з'ясування ролі поверхнево-активних речовин у формуванні санітарно-гігієнічного стану житла, встановлення закономірностей їх накопичення у тканинах та обґрунтування їхнього гранично допустимого рівня.

Матеріали цих досліджень було узагальнено у його докторській дисертації "Научные основы гигиенической регламентации применения синтетических моющих средств в быту", яка була успішно захищена 1983 року. Нині цей напрям гігієнічної науки успішно розвивається у зв'язку з глобальною "хімізацією" середовища перебування людини не тільки мийними засобами, але й препаратами побутової хімії та парфумерно-косметичними виробами.

У подальшому колектив науковців, очолюваний О.Г. Волощенко, активно вивчав токсикокінетику поведінки екзогенних хімічних сполук в організмі, з'ясовував залежності токсичності хімічних сполук від їхньої хімічної будови, проводив біомоніторинг металів у населення різних регіонів України та розробляв методи аналітичного моніторингу довкілля.

Суттєвий внесок колективом лабораторії Олега Гнатовича було зроблено у вивчення вкладу

полімерних та синтетичних матеріалів у забруднення повітря житла. Інтенсивна "полімеризація" сучасного житла створила нову хімічну загрозу життю людей, обумовлену продуктами горіння полімерних та синтетичних матеріалів. Для вивчення цього актуального питання, покликаного запобігти трагічні випадки на пожежах, було розпочато розробку нових наукових підходів до оцінки токсичності продуктів горіння будівельних полімерних матеріалів та проведено токсиколого-гігієнічну оцінку поширених груп цих матеріалів при їх впровадженні у будівництво.

Багатогранна життєва та наукова біографія ювіляра розпочиналася на Київщині у м. Біла Церква, де він народився. Це були голодні роки після чорної хвилі голодомору, яка прокотилася Україною, забравши з собою у могилу мільйони людських життів. Недовгим було його безмарне дитинство — розпочалася війна, і знову суворі роки страждань та лихоліття.

У повоєнні роки незважаючи на скруту завдяки наполегливості, розумовій кмітливості та старанності він успішно закінчує середню школу і вступає до Київського медичного інституту імені О.О. Богомольця, який закінчує з відзнакою у 1958 році.

Після закінчення інституту трудовий шлях О.Г. Волощенко розпочинає на посаді заступника головного лікаря з санепідпитань Марківської райлікарні Луганської області.

Коли у 1961 році, відпрацювавши три роки за направленням, він зібрався вступати до аспірантури при КНДІЗКГ ім. О.М. Марзеева, його гаряче вмовляли залишитись у Марківці і влада, і люди, з якими він працював та здружився за ці роки. Взагалі, дружнє доброзичливе ставлення до людей є візитною картою професора О.Г. Волощенко, яке допомагало у житті йому самому та людям, які зустрічалися на його шляху. Він уміє згуртувати та здружувати людей.

Однак наукове тяжіння перемогло, і після закінчення аспірантури Українського НДІ комунальної гігієни (нині ІГМЕ імені О.М. Марзеева НАМН України) і успішного захисту кандидатської дисертації О.Г. Волощенко з 1968 року працює старшим науковим співробітником, а у 1973 році очолює новостворену в інституті лабораторію з гігієнічного вивчення препаратів побутової хімії, якою він керував до виходу на заслужений відпочинок 2012 року.

1977 року професор О.Г. Волощенко був призначений на посаду заступника директора з наукової роботи НДІ загальної та комунальної гігієни імені О.М. Марзєєва, на якій працював 22 роки. На цій посаді розкрилися його організаторські здібності та вміння знаходити компроміси у стосунках між людьми. У тривожний період Чорнобильської трагедії Волощенко О.Г. доклав багато зусиль для організації та координації роботи інституту у вирішенні наукових і практичних питань з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, за що у 1986 році був нагороджений орденом "Знак пошани".

Практичний досвід та наукова ерудиція, які притаманні ювіляру, дозволяли йому поєднувати наукову та педагогічну діяльність. У 1965-1968 роках він працює асистентом кафедри комунальної гігієни Київського інституту удосконалення лікарів.

Волощенко О.Г. завжди був на передовому фронті профілактичної медицини. Тривалий час він очолював Проблемну комісію МОЗ та АМН України "Гігієна навколишнього середовища", був членом Правління Українського наукового товариства гігієністів та членом спеціалізованої Вченої ради з захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата наук за спеціальностями "екологія", "гігієна" та "професійна патологія".

Заслуги О.Г. Волощенка відзначено державними нагородами — орденом "Знак пошани" (1986) та медалями "За доблестний труд" (1981), "В пам'ять 1500-летия Киева" (1982), "Ветеран праці" (1983), а також грамотою Верховної Ради України (2006), почесними грамотами МОЗ та НАМН України. Йому присвоєно почесне звання Заслужений діяч науки і техніки України (1999).

Колеги та учні високо цінують О.Г. Волощенка за його інтелігентність, наукову ерудицію, небайдужість та готовність прийти на допомогу. За ці людські щедрих його люблять, поважають і зичать ювіляру міцного здоров'я, родинного благополуччя, добрих друзів та успіхів в усіх його починаннях.

Колектив ДУ "Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМНУ",

Українське наукове товариство гігієністів, редколегія журналу "Довкілля та здоров'я".

HYGIENICAL ASSESSMENT OF FOLIC ACID PROVISION OF THE ADULT POPULATION OF UKRAINE

Moskalchuk L.V.

ГІГІЄНІЧНА ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ФОЛІЄВОЮ КИСЛОТОЮ ДОРОСЛОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

В

ідомо, що харчування є одним з найважливіших факторів, які визначають здоров'я людини. Здорове харчування забезпечує нормальні функції організму, визначає розумовий, фізичний розвиток, оптимальне функціонування усіх органів і систем, формування імунітету та адаптаційних резервів організму [1]. Нині для населення України характерне розбалансоване та полідефіцитне харчування, наслідками якого є порушення харчового статусу, що часто призводить до виникнення гіповітамінозів. Оскільки вітаміни надходять до організму людини переважно аліментарним шляхом, збалансоване та раціональне харчування відіграє провідну роль у попередженні виникнення гіповітамінозів [2]. Нині в усьому світі стрімкого розвитку набуває епідемія неінфекційних захворювань, яка пов'язана зі станом харчування населення. Про-

МОСКАЛЬЧУК Л.В.

Державний науково-дослідний центр з проблем гігієни харчування Міністерства охорони здоров'я України, м. Київ

УДК: 613:577.164.1(477)

Ключові слова: вітаміни, фолієва кислота, харчові продукти, плазма крові, вагітність.

ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ОБЕСПЕЧЕННОСТИ ФОЛИЕВОЙ КИСЛОТОЙ ВЗРОСЛОГО НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ

Москальчук Л.В.

Государственный научно-исследовательский центр по проблемам гигиены питания

Министерства здравоохранения Украины, г. Киев

В работе представлены данные обеспеченности взрослого населения Украины фолиевой кислотой.

Цель. Оценка фактического содержания фолатов в среднесуточных рационах питания взрослого населения Украины и уровней употребления основных групп пищевых продуктов, определение насыщения организма женщин репродуктивного возраста фолиевой кислотой.

Методы. Особенности рационов питания и содержания в них фолатов оценивали с помощью анкетно-опросного и расчетного методов, уровень фолиевой кислоты в крови женщин определяли методом иммунохемилюминесценции.

Результаты. У обследованного населения мужского и женского пола всех возрастных групп выявлено недостаточное поступление витамина В₉ в организм в зимне-весенний и летне-осенний периоды года. Рационы питания характеризовались недостаточным содержанием пищевых продуктов, ценных в биологическом отношении и излишним — с высокой энергетической ценностью. Установлено, что у небеременных женщин концентрация фолиевой кислоты в плазме крови находится на недостаточном уровне.

Выводы. Обоснована целесообразность увеличения употребления пищевых продуктов, являющихся естественным источником фолатов, и дополнительного приема фолиевой кислоты женщинами в прекоцепционный период.

Ключевые слова: витамины, фолиевая кислота, пищевые продукты, рационы питания, плазма крови, репродуктивный возраст, беременность, рекомендованный уровень употребления.

© Москальчук Л.В. СТАТТЯ, 2014.